

ledes man troede, at en Forhandling med et Driftselskab, som gaaer op i en bestemt Person, vilde blive, naar den Enes Limitum var bundet ved Lov; og den Anden havde frie Hænder. Søvrigt er jeg fuldkomment enig i, hvad det ærede Medlem htrede baade med Hensyn til § 1 og med Hensyn til § 3 i Lovforslaget, hvilke jeg kun tillige har kunnet optage i mit Lovforslag, idet jeg principaliter holdt mig til Regjeringens Forslag og kun derigjennem søgte at holde en Mulighed aaben for, at man dog ikke uden Videre skulde springe ind i Banernes Drift ved Staten for et længere Aaremaal.

Det er nu det, som det 12te kongevalgte Medlem (Fischer) meente, at en god eller ond Aand havde hviffet mig i Dret, at, naar man først var gaaet ind paa en Statsdrift paa 3 Aar, saa gif man ogsaa ind paa den for lang Tid; jeg troer ikke, at jeg har sagt for bestandigt, men kun for meget lang Tid. Jeg skal, uden at det ærede Medlem behøver at banke paa Aandernes Dør, for at erfare, hvem der har hviffet mig det i Dret, meddele, hvorfor jeg troer at kunne sige det. For det Første er det nemlig en Inconseqvents at tale om, at Statsdriften kun skal fortsættes i 3 Aar, idet man kun kan faae en klar Forestilling om, hvad Banernes Drift kan indbringe, naar Banenettet er færdigt; det er en Inconseqvents, ikke blot, fordi Banernes Tilendebriugelse ikke vil være færdig om 3 Aar, men fordi det, for at det skal kunne sees, hvad Udbytte man kan vente sig af dem, ikke er nok, at de ere særdege, men der maa hengaae en længere Tid, efterat de alle ere fuldt færdige og satte i Drift, før man kan have nogen begrundet Mening derom. Men der er derhos et andet Moment, som jeg ikke skal tage i Betænkning at anføre, og det er, at man, naar man skaber en Statsjernbanedrift, gjør det Samme, som man har gjort ved at skabe enhver anden Statsindustri; man vækker en heel Mængde private Interesser, som man binder til denne Drift, og som, naar der saa bliver Tale om atter at ophøre dermed, ville fremkomme med saamange Forestillinger og Forklaringer om, at det er dog høist rimeligt, at man forsetter Driften endnu i nogen Tid, fordi der har været den

og den Omstændighed tilstede, som gjør, at man ikke med Sikkerhed kan dømmes om det sidste Tidrumms Resultat, osv. Det er netop en de af de spageste Sider ved al Statsdrift, at det er vel for Statens Regning, at man driver eller bestyrer den, men at man derved tillige binder til Staten en heel Deel private Interesser, som, kæmpende pro aris et focis, arbejde for deres egen sikre Stilling, og hvorigjennem man altsaa skaber en Støtte for et urigtigt Princip. Det er derfor, at jeg har tilladt mig at sige, at, naar man nu gaaer ind paa Statsdriften for 3 Aar, saa gjør man det ogsaa for meget længere Tid; thi med al Agtelse for den nuværende Indenrigsminister og hans mulige Efterfølgere kan jeg ikke troe, at han eller de skulde kunne løsrive sig fra alle de private Interesser, der vilde søge at gjøre sig gjældende til at bevare Statsdriften, naar man først havde slaaet den fast. Det er tillige en meget farlig Bei at komme ind paa; thi hvad vil der stee? Der vil stee det, at alle Bestræbelser for at bringe det eller det paa Industriens eller hvilkensomhelst anden Drifts Omraade ind under Statens Virksomhed da vilde søge en Støtte i den Omstændighed, at man har brudt med et rigtigt Princip paa Grund af det eller det, som man foregiver kunde begrunde en Undtagelse fra Principet. Der gives ingen Drift, mine Herrer, som Staten har begyndt, der ikke er bleven forsvaret som en Undtagelse. Folk ere altid meget villige til at sige: „Vi ere liberale, vi ere fristubede, ogsaa i statsoeconomisk Retning“. Meget saa vilde sige, at den almindelige Sætning er falsk. Nei, men hvad sige de? De sige: „Den almindelige Sætning er rigtig, den forsvare vi ligesaavel som Andre, dens Rigtighed erkjende vi i Almindelighed; men vi erkjende den ikke for den og den Tings Vedkommende, thi der er ganske særegne Grunde tilstede, som tale imod, at den almindelige Sætning finder Anvendelse med Hensyn til den“. Og hvad er saa det for Ting? Det er de Ting, hvortil deres egen Interesse fjernere eller nærmere er knyttet.

Fischer: Det var en heldig Feiltagelse, hvori det ærede 2det Medlem for Kjøbenhavn